

Energiearmoedebeleid bij gemeenten: weerbaarheid van huishoudens

Jaarlijkse monitoring bij gemeenten
over de uitvoering van energiearmoedebeleid

Zevende editie – Mei 2026

TNO-2026-16643

Inhoud:

Samenvatting

Gemeenten aan het woord:

- Meerkeuzevragen over beeldvorming, voortgang, vertrouwen in de toekomst, en ruimte voor verbetering.
- Aanwending SPUK-middelen energiearmoede
- Open vragen over uitdagingen van gemeenten bij verbetering weerbaarheid van huishoudens, bestedingsprioriteiten bij aanvullende middelen, en de WCW

Reflectie op de resultaten

Samenvatting (1)

Overzicht

- TNO monitort regelmatig de uitvoering van energiearmoedebeleid onder gemeentelijke beleidsmedewerkers via een enquête. Tot voor kort was dit elk half jaar, en vanaf deze zevende editie vindt het elk jaar plaats. Deze enquête is in april 2026 door 197 beleidsmedewerkers uit **196 gemeenten** ingevuld.
- De monitor vindt plaats tegen de achtergrond van een escalerend conflict in het Midden Oosten sinds eind februari 2026, en de mogelijk grote gevolgen voor de mondiale energiezekerheid zijn nog niet te overzien. Dit zien we terug in een **toenemende ongerustheid** over de sociale en financiële gevolgen van energiekosten op kwetsbare huishoudens en hun weerbaarheid.
- De antwoorden op de meerkeuzevragen bevestigen de bevindingen uit de voorgaande enquêtes: er is geen verbetering in de duidelijkheid van rollen en verantwoordelijkheden van het Rijk, de provincie, en gemeenten; de voortgang op het gebied van identificatie en de doelgroep blijft beperkt; en er is ook deze keer weer grote behoefte aan aanvullende middelen, nationale regie, en samenwerking tussen gemeentelijke dossiers om energiearmoede beter het hoofd te kunnen bieden.

Verschillen binnen de antwoorden

- Respondenten uit **grote gemeenten** zijn bovengemiddeld positief over kennisopbouw en personele capaciteit en over de effectiviteit van de instrumenten die zij inzetten. Het is opvallend dat grote gemeenten vrijwel allemaal aanvullende Rijksmiddelen willen, en veel mogelijkheden zien in het verbeteren van samenwerking met wijkteams en uitvoerders.
- In **kleine gemeenten** zijn respondenten minder positief over de kennisopbouw in hun organisatie dan gemiddeld en vindt de helft dat er onvoldoende personele capaciteit is. Ook hebben ze aanzienlijk meer moeite met het identificeren en bereiken van de doelgroep.
- Gemeenten met relatief **veel energiearmoede** menen een beter beeld te hebben van de doelgroep, deze beter te kunnen bereiken, en schetsen ook een positiever beeld over de effectiviteit van hun instrumenten.
- In de **Randstad** (i.e. Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht, en Flevoland) zijn respondenten kritischer over de rol(on)duidelijkheid bij hun eigen gemeente en de provincie, dan buiten de Randstad. Daarnaast is er in deze gemeenten aanzienlijk meer vertrouwen in politieke steun voor beleid dan elders.

Samenvatting (2)

Aanwending van SPUK-middelen voor energiearmoede

- De enquête heeft beleidsmedewerkers gevraagd hoe ver hun gemeente is met de aanwending van de drie tranches aan **SPUK-middelen voor energiearmoede**, die voor eind 2028 besteed moeten zijn. De middelen worden gestaag uitgegeven en er is een duidelijke verschuiving te zien ten opzichte van een jaar geleden. De antwoorden laten echter ook zien dat een fors deel van de gemeenten moeite zal hebben de 2028 deadline te halen.
- Op de vraag of aanvullende SPUK-middelen wenselijk zijn, antwoordt 85% “ja” en 66% veronderstelt dat aanvullende middelen in hun gemeenten “snel en effectief” besteedbaar zijn. Hierbij moet worden opgemerkt dat onder de 112 gemeenten die geen moeite hebben met uitgeven van SPUK-middelen zelfs 78% denkt dat aanvullende middelen snel en effectief te besteden zijn.
- We zagen in de vorige editie dat witgoedregelingen en energiehulp populair zijn, en ook op de vraag “waar zou u aanvullende SPUK-middelen aan besteden” komen drie instrumenten het meest prominent naar voren: bijna de helft van de gemeenten zou aanvullende middelen aan witgoedregelingen uitgeven, en respectievelijk driekwart en twee derde zou het (ook) aan energiehulp en energieadviseurs besteden. Daarnaast is samenwerking met de woningcorporatie zeer belangrijk en gewild.
- Er is een groep gemeenten die achterblijft, en de SPUK-middelen moeilijk (of niet snel) kan wegzetten. Deze achterblijvers zijn niet alleen maar kleine gemeenten, maar omvang is wel een belangrijke factor: in onze steekproef hebben gemeenten met 70.000 inwoners of meer, weinig (‘slechts’ 20%) moeite met SPUK-besteding, terwijl dit bij de gemeenten met minder inwoners circa 50% is. In de grotere gemeenten gaat de allocatie van middelen sneller. Ruim driekwart van de gemeenten heeft minimaal 60% gealloceerd of besteed.
- Deze gemeenten, die minder dan 60% van de SPUK-middelen hebben uitgegeven of gealloceerd, geven ook een aanzienlijk negatiever beeld van de voortgang binnen hun eigen organisatie dan de anderen, hebben minder vertrouwen dat continuïteit in kennis en capaciteitsopbouw kunnen worden gewaarborgd, en hebben minder vertrouwen dat energiearmoede voldoende prioriteit krijgt binnen hun organisatie voor de (middel)lange termijn.
- In het licht van de hier beschreven groep ‘achterblijvende gemeenten’ is samenwerking en bundelen van krachten en middelen onder bezielende leiding van de provincie wellicht een richting om te verkennen. Het Nationaal Energiearmoede Observatorium zou hier een faciliterende rol kunnen spelen. Zowel om gemeenten te helpen als de inwoners met energiearmoede, die nu minder bereikt en geholpen worden.

Samenvatting (3)

Verbetering van weerbaarheid en de rol van de warmtewet daarin

- Zoals in eerdere edities hebben we respondenten een aantal open vragen voorgelegd, in dit geval over het vergroten van de weerbaarheid van kwetsbare huishoudens: Waar ziet u de grootste uitdagingen bij de effectieve inzet voor grotere weerbaarheid van huishoudens? Biedt de Wet Collectieve Warmte volgens u voldoende mogelijkheden aan huishoudens om hun weerbaarheid tegen hoge of stijgende energiekosten te vergroten? Op welke punten zou volgens u bij de uitwerking extra aandacht moeten komen voor de bescherming van energiearme huishoudens?
- Het **bereiken van de doelgroep** wordt ook deze keer weer als de grootste uitdaging benoemd: men is vaak niet in beeld bij gemeentelijke loketten, niet zichtbaar in beschikbare data, en meldt zich niet zelf aan.
- Diverse beleidsmedewerkers hebben kritiek op **het ad hoc karakter** en de randvoorwaarden van SPUK-middelen, het **gebrek aan regie**, en vermeende inconsistenties in beleid. Net als in eerdere enquêtes wordt ook dit keer gepleit voor meer centrale aansturing van energiearmoedebeleid, aangevuld met gemeentelijke ondersteuning, langjarige subsidieregelingen en een heldere visie.
- De Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW) vervangt de bestaande Warmtewet en zal in de loop van 2026 verder uitgewerkt worden om naar verwachting per 1 januari 2027 in werking te treden. De WCW heeft als doel om bij te dragen aan betrouwbare, betaalbare, en duurzame warmtelevering. In de wet worden randvoorwaarden rondom thema's als marktordening en de rol van de gemeente, tariefregulering en transparantie, verduurzaming, en consumentenbescherming vastgesteld.
- Een vrij grote groep respondenten is niet bekend met de inhoud van de WCW en zij die wel inhoudelijk op de hoogte zijn wijzen erop dat een aantal zaken onvoldoende is uitgewerkt om hun zorgen weg te nemen. Er zijn met name zorgen over de onduidelijkheid rondom het begrip betaalbaarheid. Een deel van de respondenten is voorzichtig optimistisch, maar geeft wel aan dat de WCW alleen relevant is bij warmtenetten en dat het alleen de weerbaarheid van huishoudens kan vergroten in combinatie met woningverbetering.
- Structurele verbetering van weerbaarheid vraagt om langdurige begeleiding van huishoudens, integratie van energie-, woon- en sociaal beleid en een stabiel, voorspelbaar beleidskader. Of, zoals de monitor impliciet laat zien: energiearmoede is geen tijdelijk probleem, maar vraagt om een structurele plek in de energietransitie.

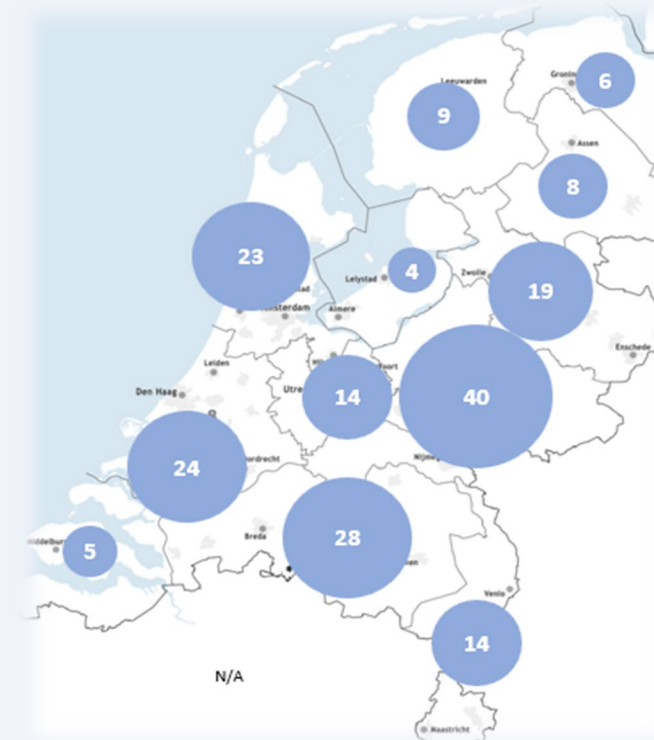
1. Gemeenten aan het woord: meerkeuzevragen

De enquête voor gemeenten bestaat uit 32 meerkeuzevragen, ingedeeld naar onderwerp:

- **Beeldvorming** over de aanpak van energiearmoede
- **Voortgang** binnen de eigen organisatie
- Ruimte voor **verbetering**
- **Vertrouwen** in de toekomst

Beleidsmedewerkers hebben de enquête naar hun persoonlijke mening en oordeel, en hun eigen professionele expertise ingevuld, en niet naar de standpunten van de gemeenten waar ze voor werken.

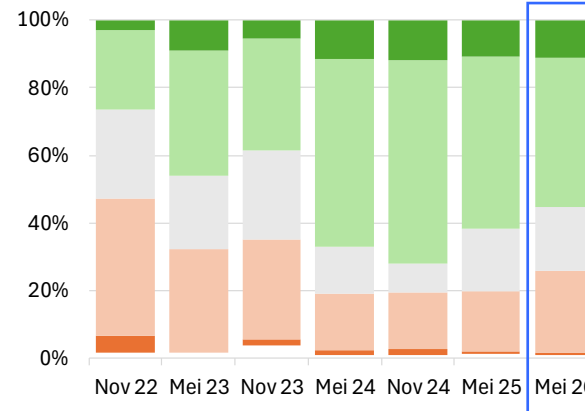
- 197 respondenten uit 196 gemeenten:
 - 31 respondenten uit de 45 grotere gemeenten (G4 en G44)
 - 31 respondenten uit de 64 kleinste gemeenten (K80)

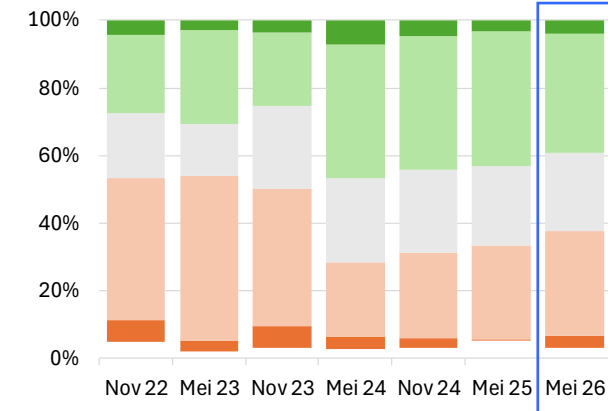
Beeldvorming

- Ongeveer de helft (55%) van de beleidsmedewerkers vindt dat de rol en verantwoordelijkheden van de **gemeente** in de aanpak van energiearmoede voor iedereen helder zijn. Dit is een lichte afname ten opzichte van de laatste drie edities.
- De rol en verantwoordelijkheden van de **provincie** blijven volgens de meeste beleidsmedewerkers onduidelijk.
- Veel beleidsmedewerkers vinden de rol en verantwoordelijkheid van het **Rijk** en **woningcorporaties** niet duidelijk: de percentages “(sterk) mee oneens” zijn met respectievelijk 39% en 35% onverminderd hoog ten opzichte van vorige edities.

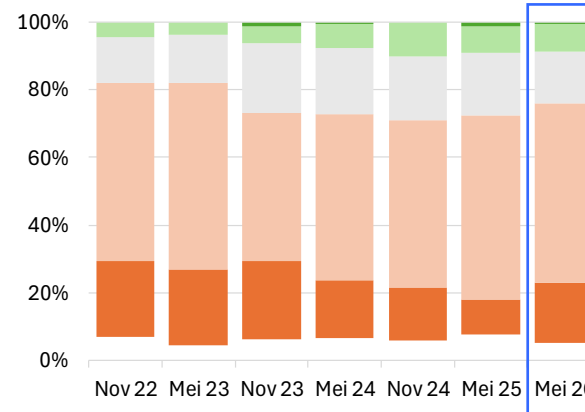
De rol en verantwoordelijkheden van **de gemeente** in de aanpak van energiearmoede zijn helder

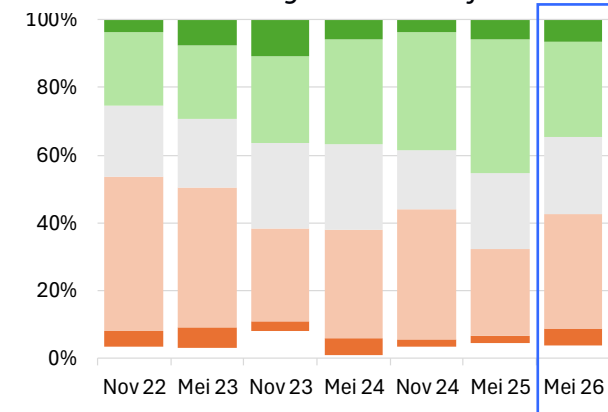
De rol en verantwoordelijkheden van **het Rijk** in de aanpak van energiearmoede zijn helder

De rol en verantwoordelijkheden van **de provincie** in de aanpak van energiearmoede zijn helder

De rol en verantwoordelijkheden van **woningcorporaties** in de aanpak van energiearmoede zijn helder

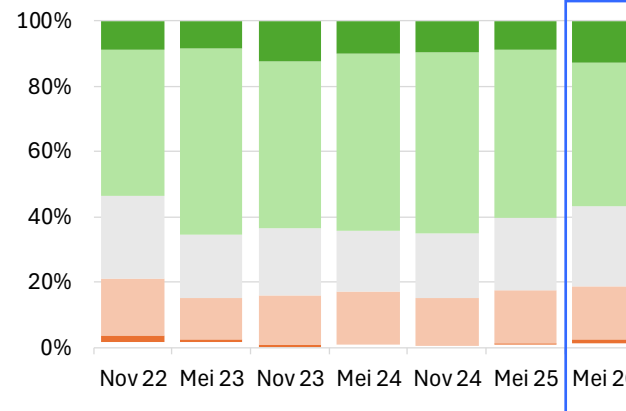

■ Sterk mee oneens
 ■ Mee oneens
 ■ Neutraal
 ■ Mee eens
 ■ Sterk mee eens

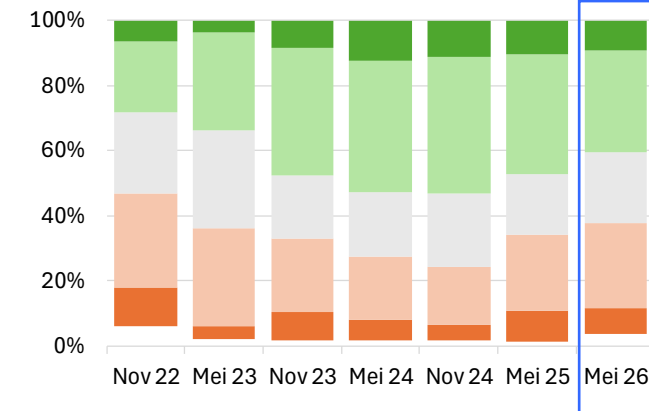
Voortgang (1)

- Een ruime meerderheid geeft aan dat er **voldoende kennis over energiearmoede aanwezig is**, zowel bij henzelf als binnen de gemeentelijke organisatie. De afgelopen jaren zien we dit percentage wel licht teruglopen.
- 40% van de beleidsmedewerkers vindt dat hun gemeente over **voldoende financiële middelen** beschikt, terwijl 34% vindt dat de middelen onvoldoende zijn. We zien dat het vertrouwen in de beschikbaarheid van middelen sinds november 2024 licht afneemt.
- De beschikbaarheid van **voldoende capaciteit** (personeel) is de afgelopen jaren relatief stabiel gebleven. Het beeld blijft hiermee zorgelijk: slechts 36% van de beleidsmedewerkers heeft vertrouwen in voldoende capaciteit.

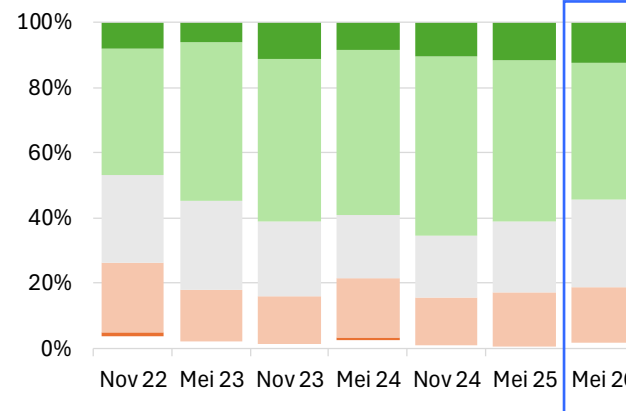
Binnen onze organisatie is **voldoende kennisopbouw** over energiearmoede

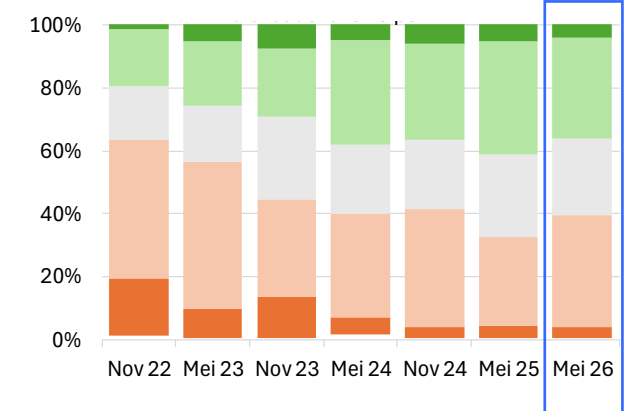
Onze organisatie beschikt over **voldoende financiële middelen** om energiearme huishoudens te ondersteunen

Ik beschik over voldoende **kennis en vaardigheden** om energiearme huishoudens te ondersteunen

Mijn organisatie beschikt over **voldoende capaciteit** (mankracht) om energiearme huishoudens te ondersteunen

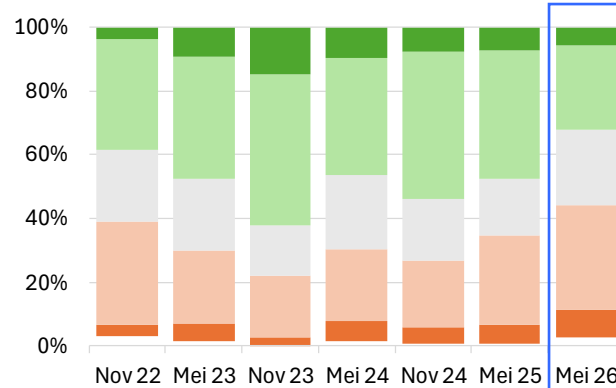

■ Sterk mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal ■ Mee eens ■ Sterk mee eens

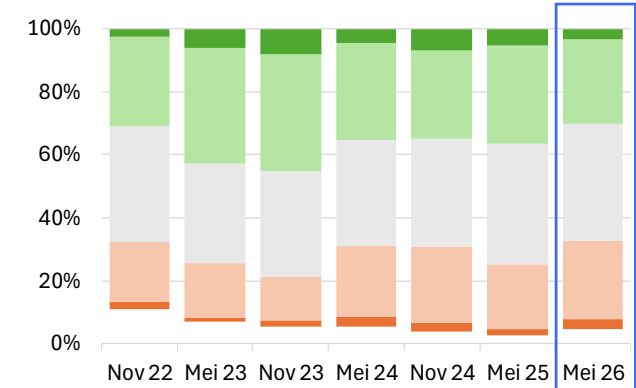
Voortgang (2)

- Beleidsmedewerkers zien drie uitdagingen in de uitvoering van energiearmoedebeleid:
 - Ten eerste is de fractie van beleidsmedewerkers die meent te weten **wie tot de doelgroep behoort** nog niet eerder zo laag geweest in de peilingen: slechts een derde antwoordt positief.
 - Ten tweede geeft slechts 30% van de beleidsmedewerkers aan dat hun gemeente in staat is huishoudens in energiearmoede **te bereiken**. Dit is het laagste niveau sinds we in november 2022 zijn begonnen met de enquête. Daarnaast antwoordt een aanzienlijk deel van de respondenten “neutraal”.
 - Ten derde vindt slechts de helft (52%) van de beleidsmedewerkers dat hun **instrumenten om huishoudens te helpen effectief** zijn.

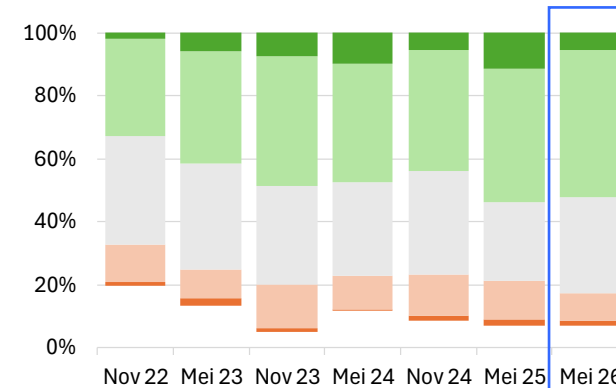
Binnen onze organisatie weten we wie tot de **doelgroep** ‘energiearme huishoudens’ behoort

Onze organisatie **bereikt** de doelgroep ‘energiearme huishoudens’

De instrumenten die we inzetten om energiearme huishoudens te ondersteunen zijn **effectief**

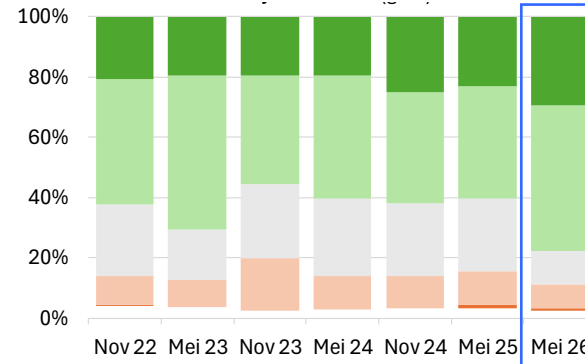
■ Sterk mee oneens
 ■ Mee oneens
 ■ Neutraal
 ■ Mee eens
 ■ Sterk mee eens

Ruimte voor verbetering (1)

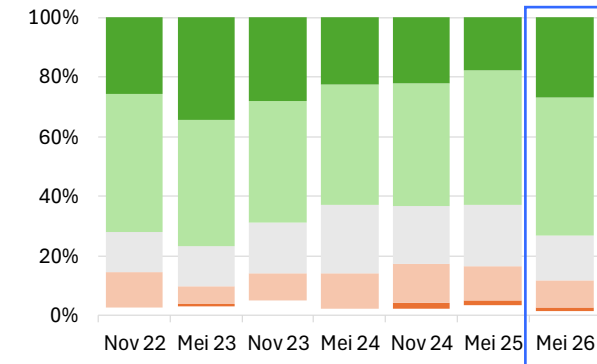
- Beleidsmedewerkers konden in de enquête aangeven waar zij op de korte termijn ruimte voor verbetering zien in de aanpak van energiearmoede: aanvullende rijksmiddelen, meer regie vanuit het Rijk, en meer samenwerking met andere gemeentelijke dossiers.
- Beleidsmedewerkers zien op alle vlakken (veel) ruimte voor verbetering, meer dan in de voorgaande vier edities: 78% wil aanvullende rijksmiddelen, 73% wil meer regie vanuit het Rijk, en 69% ziet ruimte voor betere samenwerking binnen de gemeente.

NB: bij deze grafieken is groen *niet* positief.

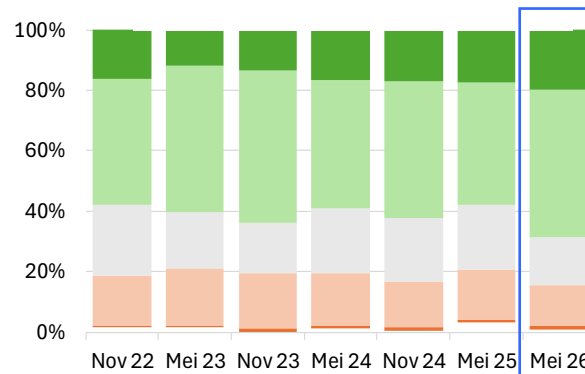
Beschikbaarheid van
aanvullende rijksmiddelen (geld)

Regie vanuit het Rijk

Samenwerking vanuit andere
gemeentelijke dossiers
(e.g. duurzaamheid, armoede, huisvesting)

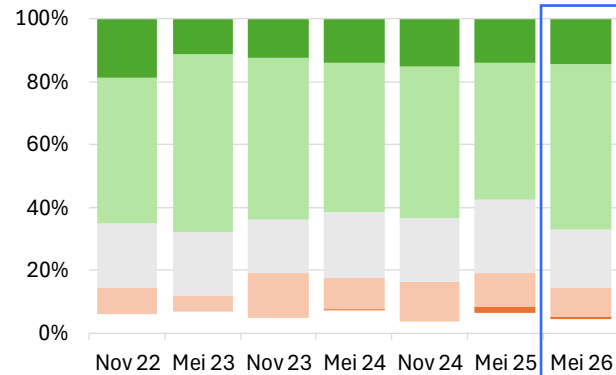
■ Sterk mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal ■ Mee eens ■ Sterk mee eens

Ruimte voor verbetering (2)

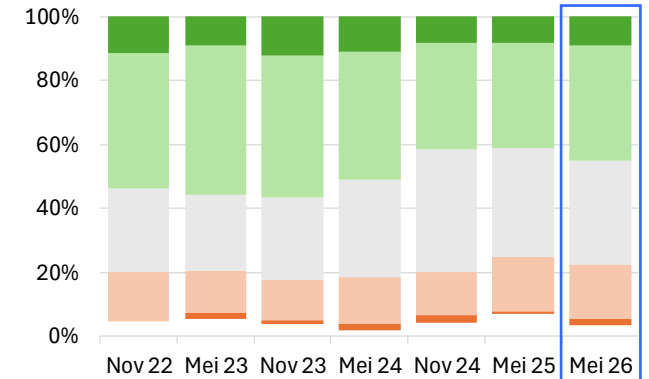
- Een groot deel van de beleidsmedewerkers ziet op de korte termijn ruimte voor verbetering in de samenwerking met wijkteams en uitvoerders, omliggende gemeenten, de provincie en woningcorporaties.
- 72% van de beleidsmedewerkers wil een betere samenwerking met woningcorporaties. Dit impliceert niet dat de samenwerking tussen gemeenten en woningcorporaties per definitie slecht verloopt, maar eerder dat respondenten het belang van woningcorporaties hoog inschatten: het grootste deel van de huishoudens in energiearmoede huurt bij een woningcorporatie en woningcorporaties hebben een leidende rol in de verduurzaming van de woningen.

NB: ook bij deze grafieken is groen *niet* positief.

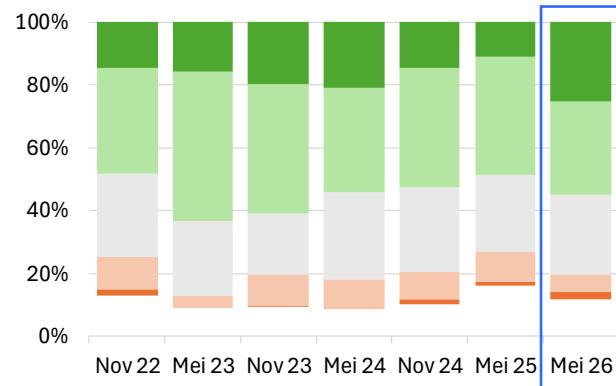
Samenwerking met wijkteams en uitvoerders

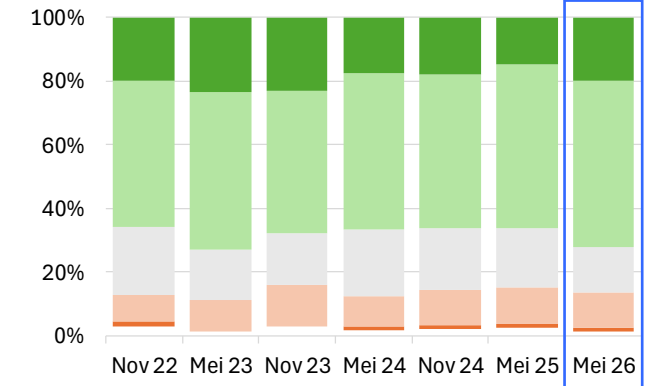
Samenwerking met omliggende gemeenten

Samenwerking met de provincie

Samenwerking met woningcorporaties

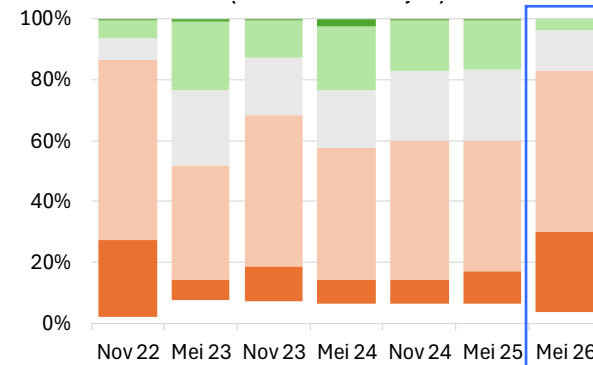

■ Sterk mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal ■ Mee eens ■ Sterk mee eens

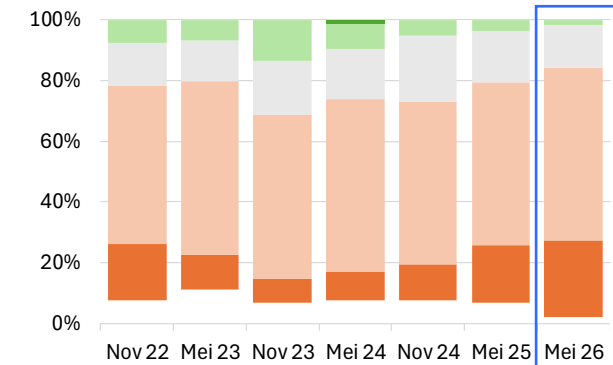
Vertrouwen in de toekomst (1)

- Beleidsmedewerkers **blijven bezorgd** over het (risico op) sociale en financiële problemen van de huishoudens in energiearmoede.
- Het vertrouwen in voldoende **politieke steun** voor een structurele aanpak van energiearmoede neemt al enige tijd af en ligt in deze editie opnieuw lager dan in de vorige editie.
- Het vertrouwen dat de **eigen organisatie** voldoende prioriteit geeft aan een (middel)langetermijnaanpak van energiearmoede blijft (vrij) hoog, maar neemt ook geleidelijk af.

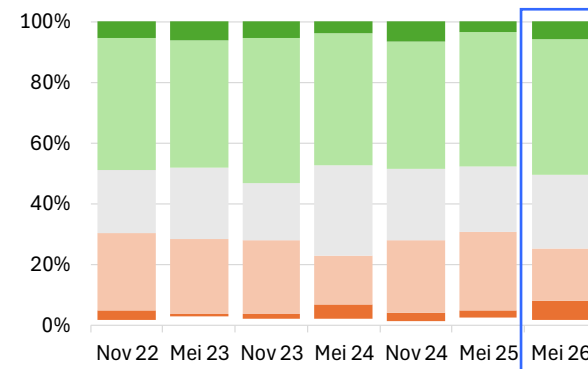
Ik heb er vertrouwen in dat bij vrijwel alle huishoudens de gevolgen van energiearmoede beperkt blijven (komende half jaar)

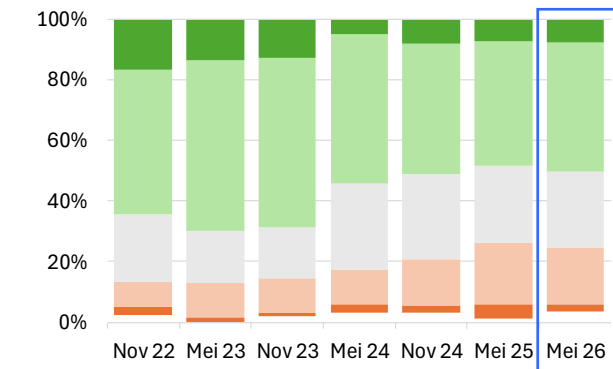
Ik heb er vertrouwen in dat bij vrijwel alle huishoudens de gevolgen van energiearmoede beperkt blijven (komende jaren)

Ik vertrouw er op dat binnen mijn organisatie de continuïteit van kennis en capaciteitsopbouw over energiearmoede kan worden gewaarborgd

Ik vertrouw er op dat binnen mijn organisatie voldoende prioriteit kan worden gegeven aan een (middel)lange termijn aanpak van energiearmoede

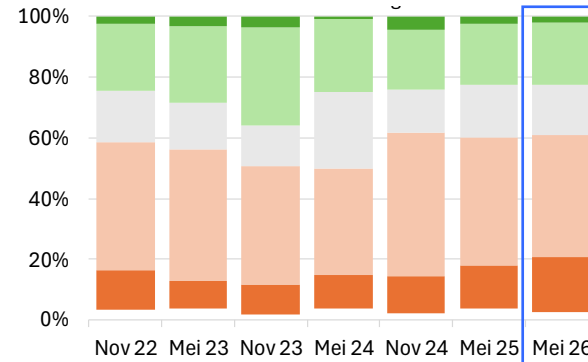

■ Sterk mee eens ■ Mee eens ■ Neutraal ■ Mee oneens ■ Sterk mee oneens

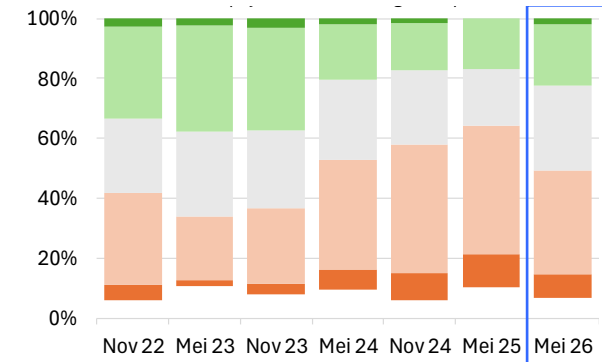
Vertrouwen in de toekomst (2)

- Beleidsmedewerkers **blijven bezorgd** over de financiering van de verduurzaming van woningen van huishoudens in energiearmoede. Beleidsmedewerkers hebben er ook weinig tot geen vertrouwen in dat er een vangnet komt voor huishoudens in energiearmoede bij sterk oplopende energiekosten.
- Het **vertrouwen in politieke steun** voor een structurele aanpak is met minder dan 20% weer minder dan in de voorgaande halfjaarlijkse monitor.

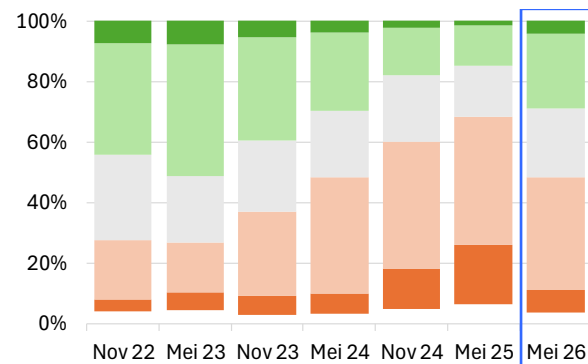
Ik heb er vertrouwen in dat er voldoende middelen komen om alle woningen van huishoudens in energiearmoede te **verduurzamen**

Ik heb er vertrouwen in dat er voldoende middelen komen om een **vangnet in stand te houden** (bijv. SPUK en ZSW gelden)

Ik heb er vertrouwen in dat er **voldoende politieke steun** en oplossingen komen voor een structurele aanpak van energiearmoede

■ Sterk mee oneens ■ Mee oneens ■ Neutraal ■ Mee eens ■ Sterk mee eens

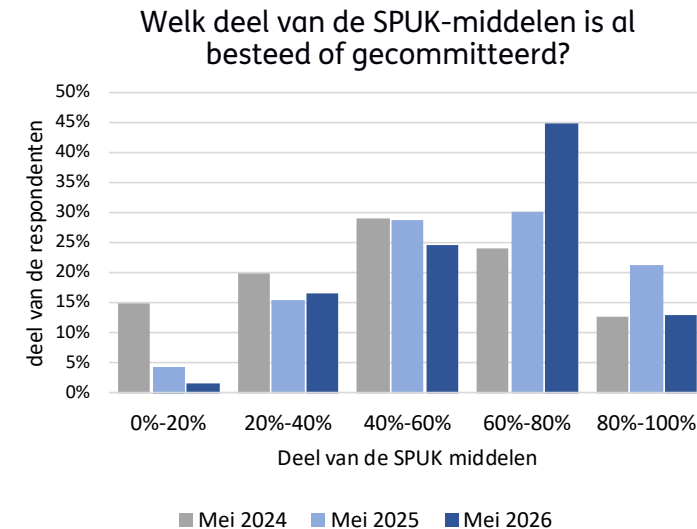
Aanwending SPUK-middelen (1)

In de enquête zijn beleidsmedewerkers gevraagd naar de aanwending van de drie tranches aan SPUK-middelen voor energiearmoede. Het totaalbedrag is €550 miljoen. De einddatum voor het uitgeven is verschoven: van vóór 2026 naar vóór 2028. Uit de enquête blijkt het volgende:

- De middelen worden gestaag uitgegeven. We zien dat vergeleken met de edities in mei 2024 en mei 2025 de groep gemeenten die meer dan 60% heeft uitgegeven of gealloceerd toeneemt.
- Tegelijk is er ook een groep gemeenten die achterblijft, en de middelen moeilijk wegzet: 83 (ofwel 43%) van de gemeenten heeft minder dan 60% besteed of gealloceerd.
- Dat de groep in de categorie 80%-100% afgenomen is ten opzichte van vorig jaar is waarschijnlijk het gevolg van de onderzoeksopzet (het kan zijn dat deze keer andere gemeenten hebben deelgenomen) of het feit dat respondenten een inschatting maken (en niet de feitelijk vastgestelde situatie rapporteren).

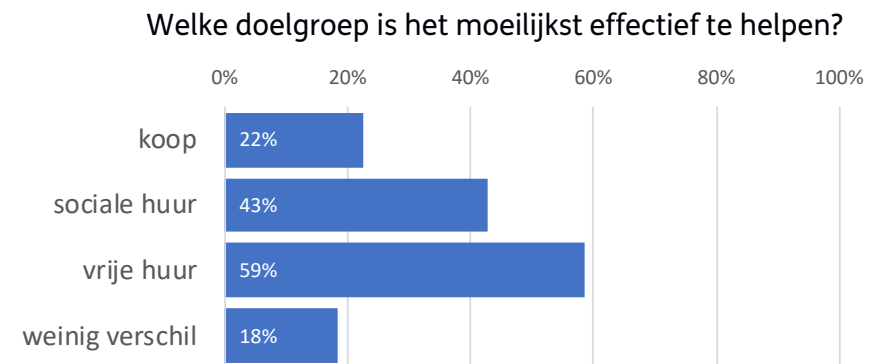
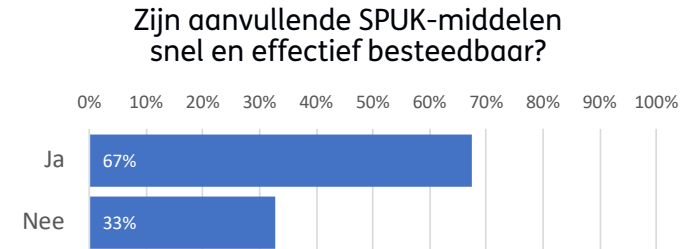
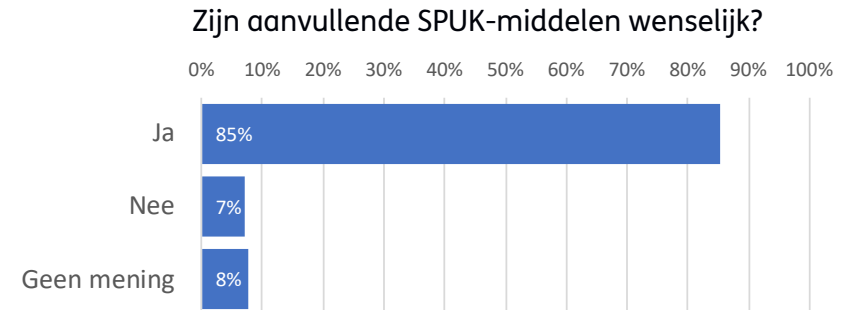
Welk deel van de drie tranches SPUK-middelen voor de aanpak van energiearmoede is in uw gemeente al besteed of gecommiteerd? (N=195)

Besteding of allocatie van SPUK-middelen	Aantal respondenten	Aantal respondenten	Aantal respondenten (cumulatief)
0%-20%	3	2%	2%
20%-40%	32	16%	18%
40%-60%	48	25%	43%
60%-80%	87	45%	87%
80%-100%	25	13%	100%
Totaal	195	100%	

Aanwending SPUK-middelen (2)

- De meeste (85%) respondenten zien graag meer geld voor de aanpak van energiearmoede. Dit beeld is opvallend, aangezien het niet alle gemeenten lukt om de SPUK-middelen voortvarend uit te geven.
- Meer dan de helft (67%) van de beleidsmedewerkers zegt de middelen tegen energiearmoede snel en effectief uit te kunnen geven. Een derde van de beleidsmedewerkers zegt de middelen niet snel en effectief te kunnen besteden. Eén beleidsmedewerker verwacht de beschikbare middelen wel effectief te kunnen inzetten, maar dit niet snel te kunnen doen.
- Bij de open vragen antwoorden beleidsmedewerkers dat de SPUK-regeling vooral een middel is om op de korte termijn resultaten te boeken, maar dat er juist ook behoefte bestaat aan een langetermijnvisie en structurele aanpak.

Aanwending SPUK-middelen (3)

- De meeste gemeenten besteden hun SPUK-middelen aan 2-5 verschillende beleidsinstrumenten, die elkaar aanvullen en versterken. Dit wordt door beleidsmedewerkers bevestigd in de antwoorden op de open vragen.
- We zagen in de vorige editie dat witgoedregelingen en energiehulp populair zijn, en ook op de vraag 'waar zou u aanvullende SPUK-middelen aan besteden' komen drie instrumenten het meest prominent naar voren: bijna de helft van de gemeenten zou aanvullende middelen aan witgoedregelingen uitgeven, en respectievelijk driekwart en twee derde zou het (ook) aan energiehulp en energieadviseurs besteden.
- Bij de categorie "anders, namelijk" is isolatie veruit het vaakst genoemd.

Waar zou u aanvullende SPUK-middelen aan besteden?

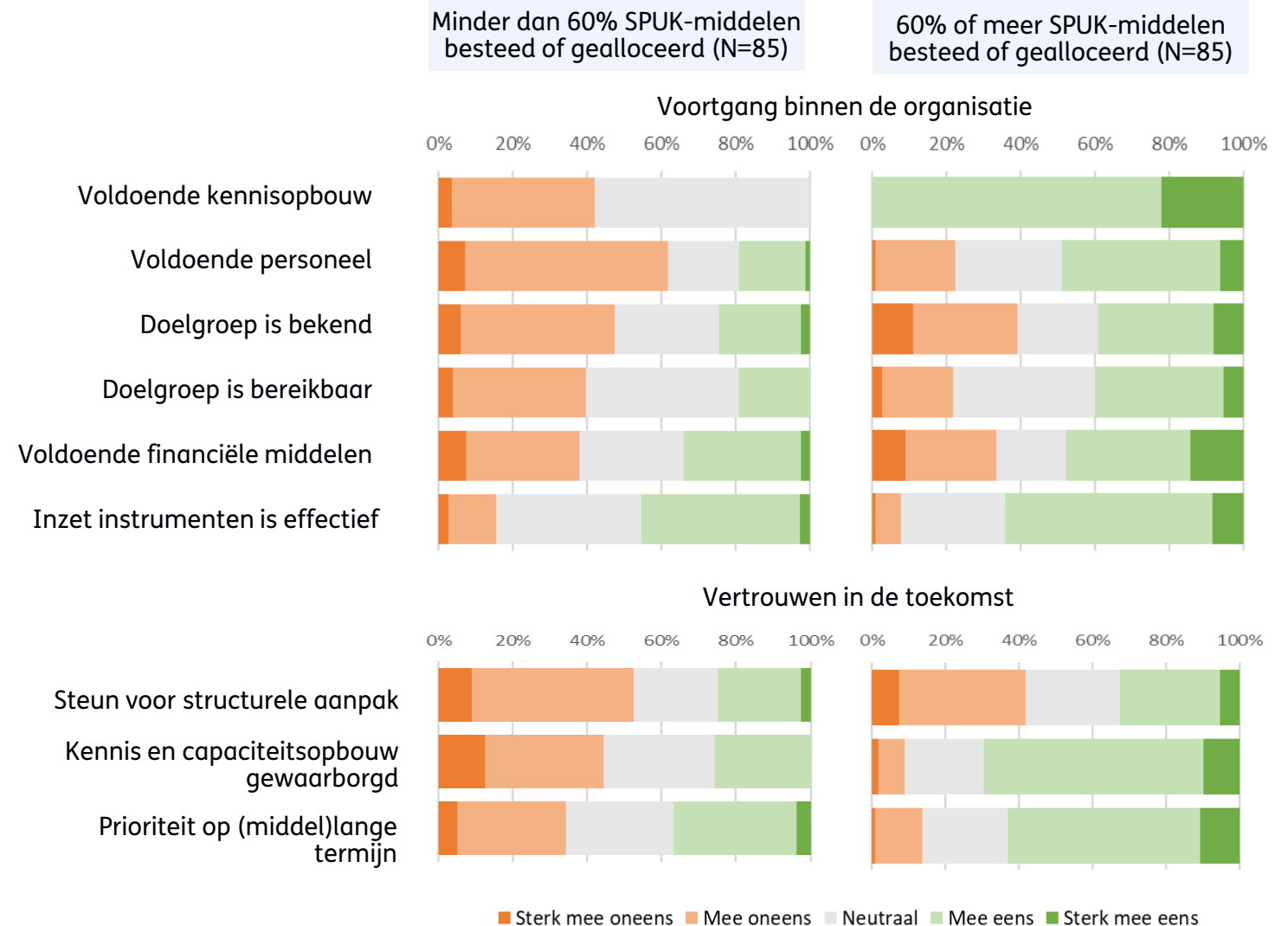
Gevoeligheidsanalyse (1)

- **...eerdere halfjaarlijkse monitoring?** De antwoorden op de meerkeuzevragen die in alle enquêtes voorkomen, schetsen op vrijwel alle thema's hetzelfde beeld: er is geen verbetering in de duidelijkheid van rollen en verantwoordelijkheden van het Rijk, de provincie, en gemeenten; de voortgang op het gebied van identificatie en de doelgroep blijft beperkt; en er is ook deze keer weer grote behoefte aan aanvullende middelen, nationale regie, en samenwerking tussen gemeentelijke dossiers om energiearmoede beter het hoofd te kunnen bieden.
- **...de Randstad?** (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht, en Flevoland; 67 uit 197 respondenten) Respondenten zijn kritischer over de rol(on)duidelijkheid bij hun eigen gemeente en de provincie, dan buiten de Randstad. Er is in deze gemeenten aanzienlijk meer vertrouwen in politieke steun voor beleid dan elders.
- **...grote en kleine gemeenten?** Wanneer het landelijk beeld (n=197) wordt vergeleken met antwoorden uit de kleinere gemeenten (K80, n=31) en de grotere gemeenten (G44, n=31) zien we een aantal verschillen.
- Respondenten uit **grote gemeenten** zijn bovengemiddeld positief over kennisopbouw en personele capaciteit en over de effectiviteit van de instrumenten die zij inzetten. Het is opvallend dat grote gemeenten vrijwel allemaal aanvullende Rijksmiddelen willen, en veel mogelijkheden zien in het verbeteren van samenwerking met wijkteams en uitvoerders.
- In **kleine gemeenten** zijn respondenten minder positief over de kennisopbouw in hun organisatie dan gemiddeld en vindt de helft dat er onvoldoende personele capaciteit is. Ook hebben ze aanzienlijk meer moeite met het identificeren en bereiken van de doelgroep. Onder kleine gemeenten heeft men aanzienlijk minder vertrouwen in politieke steun, continuïteit, en prioriteit dan in de middelgrote en grote gemeenten. Vooral kleine gemeenten zien mogelijkheden in betere samenwerking met de provincie.
- **... gemeenten met veel en weinig energiearmoede?** Wanneer het landelijk beeld (n=197) wordt vergeleken met antwoorden uit gemeenten met veel energiearmoede* (n=25) zien we bij grote gemeenten meer voortgang in kennisbouw dan bij andere gemeenten. Zij vinden de financiële middelen die hun organisatie ter beschikking heeft aanzienlijk minder goed. We zien dat gemeenten met relatief veel energiearmoede een beter beeld hebben van de doelgroep, deze beter kunnen bereiken, en ook een positiever beeld schetsen over de effectiviteit van hun instrumenten.

*) Huishoudens met een laag inkomen en lage woningkwaliteit (LILEK) of een laag inkomen en hoge energierekening (LIHE). 'Veel' energiearmoede in de gemeente correspondeert met >6%, 'weinig' met <3%. Voor meer informatie zie [het rapport TNO 2024 R11693](#).

Gevoeligheidsanalyse (2)

- In aanvulling op de gangbare categorieën (i.e. omvang, locatie, energiearmoede), hebben we voor deze editie gekeken naar gemeenten die moeite hebben met het besteden of alloceren van beschikbare SPUK-middelen (minder dan 60% besteed, N=85, tegenover minstens 60% besteed N=112).
- Hoewel niet alleen kleine gemeenten moeite hebben met SPUK-besteding en -allocatie, zien we wel dat in onze steekproef 'slechts' 20% van grote gemeenten met minstens 70.000 inwoners moeite heeft met SPUK-besteding (N=34), terwijl dit bij de rest van de gemeenten (N=162) circa 50% is.
- Gemeenten die moeite hebben met SPUK-uitgaven hebben een aanzienlijk negatiever beeld van de voortgang binnen hun eigen organisatie, hebben minder vertrouwen dat continuïteit in kennis en capaciteitsopbouw kunnen worden gewaarborgd, en hebben minder vertrouwen dat energiearmoede voldoende prioriteit krijgt binnen hun organisatie voor de (middel)lange termijn.

2. Gemeenten aan het woord: twee open vragen

In de enquête hebben wij beleidsmedewerkers gevraagd om antwoord te geven op de volgende vragen:

- Waar zou uw gemeente extra SPUK-middelen voor energiearmoede het liefst aan besteden? Waar ziet u de grootste uitdagingen bij de effectieve inzet voor grotere weerbaarheid van huishoudens?
- Biedt de Wet Collectieve Warmte volgens u voldoende mogelijkheden aan huishoudens om hun weerbaarheid tegen hoge of stijgende energiekosten te vergroten? Op welke punten zou volgens u bij de uitwerking extra aandacht moeten komen voor de bescherming van energiearme huishoudens?

We vroegen beleidsmedewerkers om de enquête naar hun persoonlijke mening en oordeel, en vanuit hun eigen professionele expertise in te vullen, en niet naar de standpunten van hun gemeenten.

Waar zou uw gemeente aanvullende middelen aan besteden? Waar ziet u de grootste uitdaging bij het vergroten van de weerbaarheid van huishoudens? (1/2)

De meest genoemde **bestedingsvoorkeur is isolatie**, liefst gratis of met hoge subsidiedekking voor grote maatregelen (dak, vloer, spouwmuur, glas), zowel voor eigenaar-bewoners als woningcorporaties. Naast isolatie worden kleine maatregelen genoemd zoals witgoed en kierdichten, maar ook waterzijdig inregelen, hybride warmtepompen, ventilatieverbetering, en installatie van zonnepanelen zijn genoemd.

Praktische hulp en langdurige begeleiding blijven belangrijk, in de vorm van laagdrempelige ondersteuning aan huis via energiecoaches, energiefixteams en wijkmedewerkers. Eén huisbezoek is onvoldoende: weerbaarheid vraagt om meerdere bezoeken, vertrouwensopbouw en begeleiding over langere tijd, bij voorkeur in samenwerking met het sociaal domein, welzijnsorganisaties en de schuldhulpverlening.

Een minderheid pleit voor **directe financiële compensatie** als maatregel, bijvoorbeeld voor bewoners die niet in een EFG-woning wonen, maar wel hoge energielasten hebben. Beleidsmedewerkers raden aan om financiële ondersteuning te koppelen aan een verduurzamingstraject, zoals mogelijk gebeurt bij het Tijdelijk Noodfonds Energie.

Slechts één beleidsmedewerker benoemt het stimuleren van alternatief vervoer. Hieruit maken wij op dat energiearmoedebeleid zich vooral toespitst op energiegebruik in de woning, en dat vervoersarmoede nog niet hoog op de agenda staat.

Grote isolatiemaatregelen. Grootste deel van de doelgroep woont in corporatiewoningen waarbij de corporatie aan zet is. Verduurzaming heeft naast de verplichte EFG aanpak geen prioriteit. Daardoor huurders langer in een lekke woning.

[...] willen wij onze dienstverlening, in samenwerking met woningcorporaties, uitbreiden met het waterzijdig inregelen van cv-systemen. Dit is een effectieve maatregel om het energiegebruik en de energierekening te verlagen.

Wij zouden de aanpak die er nu staat doortrekken, subsidie voor koopwoning + een advies/hulp traject, energiekussers voor huurwoningen. Maar daarbij kunnen we met extra middelen gaan inzetten om de blinde vlekken [...] mensen in de energiearmoede die de aanpak niet kunnen vinden of zich niet willen/durven in te schrijven maar wel echt maatregelen kunnen gebruiken.

Het liefst houden we de regeling die we nu hebben open en verruimen we die nog. Nu bieden we middelgrote maatregelen aan inwoners. daarnaast gaat er iemand van het sociaal domein mee om verder te kijken. op het moment dat je binnen bent moet je [...] niet alleen kijken naar energie maar ook naar andere vormen van schuldhulpverlening.

Voor het (snel) besteden van de SPUK energiearmoede moet het ook mogelijk worden om deze middelen in te zetten voor het aanpakken van achterstallig onderhoud.

Waar zou uw gemeente aanvullende middelen aan besteden? Waar ziet u de grootste uitdaging bij het vergroten van de weerbaarheid van huishoudens? (2/2)

Omdat naar schatting 75–80% van de doelgroep in een sociale huurwoning woont, willen gemeenten **woningcorporaties ondersteunen**, mits staatssteunregels dat toestaan. Gemeenten zien grote uitdagingen bij de aanpak van particuliere huurwoningen en VvE's met gemengd bezit.

Het **bereiken van de doelgroep** wordt ook deze keer weer als de grootste uitdaging benoemd: men is vaak niet in beeld bij gemeentelijke loketten, niet zichtbaar in beschikbare data, en meldt zich niet zelf aan. De AVG-wetgeving vormt een belangrijk obstakel: gemeenten mogen geen gebruik maken van gegevens van energieleveranciers. Daarnaast spelen onder meer sociale drempels zoals gevoelens van schaamte of wantrouwen, en taalbarrières een rol. Dit onderstreept het belang van samenwerking met lokale partners, zoals energiehulporganisaties en opbouwwerkers.

Spanning tussen de **korte bestedingstermijnen** en **lange doorlooptijden** van effectieve aanpakken vormt een knelpunt dat breed wordt gedeeld. Langdurige ontzorgingstrajecten, complexe regelingen, en vereisten rondom ecologisch onderzoek, kosten meer tijd dan de SPUK-termijn toestaat.

Diverse beleidsmedewerkers hebben kritiek op het **ad hoc karakter** en de **randvoorwaarden** van SPUK-middelen, het gebrek aan regie, en vermeende inconsistenties in beleid. Net als in eerdere enquêtes wordt ook dit keer gepleit voor meer centrale aansturing van energiearmoedebeleid, aangevuld met gemeentelijke ondersteuning, langjarige subsidieregelingen en een heldere visie.

Grootste uitdaging zit in het identificeren en bereiken van de doelgroep. We zouden de middelen het liefst besteden aan extra ondersteuning bij grootschalige isolatiemaatregelen.

Onze subsidieregeling voor isolatie van huishoudens met energiearmoede [wordt] goed gebruikt. Het blijft een uitdaging om de doelgroep te bereiken, maar samen met ons energieloket waarbij we mensen fysiek helpen, en zo alle drempels zoveel mogelijk verlagen, is de regeling effectief gebleken.

[...] het gevoel dat we snel moeten handelen, inwoners moeten 'opjagen' en keuzes moeten maken die vooral gericht zijn op aantallen in plaats van op kwaliteit en impact. [...] niet altijd de volledige ondersteuning bieden die nodig is om huishoudens echt weerbaar te maken tegen toekomstige prijsschokken.

Zorg voor een landelijke regeling die met behulp van gemeenten uitgevoerd kan worden, bijvoorbeeld verhogen ISDE [...] helpen in het aanvragen of voorschieten van bedragen. Wanneer gemeenten zelf het wiel moeten uitvinden [leidt dit tot] vertraging en wisselend resultaat.

De bestedingstermijnen die we krijgen zijn veel te kort. We hebben een volledige maatwerk ontzorgingsaanpak voor koopwoningeigenaren met energiearmoede.

Wet collectieve warmtevoorziening (WCW)

- De Wet Collectieve Warmte (WCW) is aangenomen op 9 december 2025 en treedt gefaseerd in werking in de periode tot 1 januari 2027. De WCW vervangt de Warmtewet uit 2014 en de uitwerking volgt in het Besluit Collectieve Warmte en ministeriële regelingen.
- De WCW is een stevige prijsreguleringswet, maar geen wet die energiearmoede gericht adresseert. Het geeft de nationale overheid weliswaar stevige handvatten op systeemniveau (maximumtarieven, tarieflimieten, het Vereveningsfonds met mogelijke rijksbijdrage, afsluitbescherming en een betaalbaarheidsrem). Tegelijkertijd biedt het slechts beperkte en indirecte instrumenten voor gerichte bescherming van kwetsbare huishoudens of huishoudens in energiearmoede.
- Voor gemeenten geldt dat hun rol vooral sturend en indirect is: sturen via kavelvorming, aanwijzing en instemming bij tariefpooling, en via het publieke meerderheidsbelang op langere termijn. Zij krijgen regie over de organisatie van warmtenetten, maar niet over een lokaal sociaal tarief of directe inkomensbescherming.
- Gerichte bescherming van kwetsbare warmteverbruikers blijft voor een groot deel afhankelijk van beleid buiten de WCW: het energiefonds, bijzondere bijstand, gemeentelijke regelingen, en verdere uitwerking in het Besluit collectieve warmte.

“De belangrijkste doelen van de Wet Collectieve Warmte (WCW) zijn het zorgen voor duurzame en betrouwbare levering van warmte en het beter beschermen van consumenten tegen hoge energiekosten.”
(bron: Eerste kamer)

“Niet te veel betalen, is echter niet hetzelfde als betaalbare tarieven voor verbruikers, in die zin dat deze maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Als de redelijkerwijs gemaakte efficiënte kosten immers hoog zijn, werkt dat door in de tarieven. Het gevolg van deze keuze is dat het risico op kostenstijgingen voor zover dat niet kan worden beheerst door tariefregulering [...] wordt gedragen door de gebonden verbruikers.” (bron: Raad van State)

“Warmtenetten kunnen voor veel bewoners juist duur uitvallen en regionale ongelijkheid in energiearmoede versterken” (Senator Van Aelst; bron Eerste Kamer)

Biedt de nieuwe WCW voldoende mogelijkheden aan huishoudens om hun weerbaarheid te vergroten? Wat verdient extra aandacht bij de uitwerking? (1/2)

Ongeveer 40 beleidsmedewerkers kennen **de wet onvoldoende** of hebben er geen mening over. Weer 40 andere beleidsmedewerkers geven aan dat de WCW **onvoldoende zal werken** om de weerbaarheid van bewoners in energiearmoede te verhogen, omdat het onvoldoende houvast geeft om betaalbaarheid te garanderen.

Beleidsmedewerkers hebben **zorgen over betaalbaarheid**: het begrip is niet eenduidig gedefinieerd, waardoor verwarring ontstaat. De tariefsystematiek is ook nog onzeker, wat het moeilijk maakt om bewoners duidelijkheid te geven.

Verder wordt erop gewezen dat **hoge aansluitkosten en vaste lasten** bij warmtenetten juist voor huishoudens met een laag inkomen en een laag verbruik tot een hoge energierekening kunnen leiden.

Uit 17 antwoorden komt naar voren dat de wet in potentie de **weerbaarheid kan vergroten**, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, zoals: het vaststellen van betaalbaarheid van de tarieven, voldoende rijksfinanciering, transparantie, en de mogelijkheid om eerst te isoleren. Ook publieke regie en het ontbreken van een winsttoegmerk kunnen bijdragen aan het verbeteren van de betaalbaarheid van warmte.

Ja, als de wet ervoor zorgt dat bepaalde wijken worden verduurzaamd zodat ze klaar zijn om mee te doen met collectieve warmtevoorziening dan zal dat ook helpen bij de structurele en duurzame weerbaarheid van kwetsbare groepen.

In tegendeel, de WCW is primair bedoeld om de aanleg van warmtenetten te faciliteren. Hoewel warmtenetten op papier leiden tot lagere kosten, leidt het in de praktijk tot hogere kosten bij de huishoudens die te maken hebben met energiearmoede.

Een warmtenet is gunstig voor de verhuurder omdat deze een warmtenet aan kan leggen zonder in te zetten op isolatie. De huurder krijgt te maken met hoge vaste lasten (door het warmtenet) en gelijkblijvende verbruikskosten

Momenteel is het nog onduidelijk hoe de praktijk eruit gaat zien [...] voor collectieve warmte zit de prijs vooral in vaste leveringskosten waar bewoners geen invloed op hebben als zij willen besparen bijvoorbeeld.

[...] betaalbaarheid voor minderdraagkrachtige huishoudens [blijft] een issue. Terwijl de warmtenetten best wel eens juist voor stabiele prijzen zouden kunnen zorgen voor de doelgroep energiearme huishoudens (mits socialisatie van kosten warmtenet plaatsvindt).

Biedt de nieuwe WCW voldoende mogelijkheden aan huishoudens om hun weerbaarheid te vergroten? Wat verdient extra aandacht bij de uitwerking? (2/2)

Aanvullende uitwerking: huishoudens in energiearmoede hebben vaak geen financiële buffer en zijn meer bezig met directe financiële zorgen dan met toekomstige verduurzaming. Vooral huurders bevinden zich in een kwetsbare positie; zij hebben weinig invloed op de warmteoplossing, maar dragen wel de kosten.

Isolatie, woningkwaliteit en flankerend beleid: de WCW gaat over warmtelevering, maar niet over woningkwaliteit, gedrag of inkomen. Lage-temperatuurwarmtenetten vereisen goed geïsoleerde woningen. Beleidsmedewerkers geven aan dat het van belang is om prioriteit te geven aan verduurzaming, en vragen om extra subsidies voor bewoners met lage inkomens, en om het aanpakken van achterstallig onderhoud mee te kunnen nemen in deze aanpak.

Landelijk gebied: 11 beleidsmedewerkers geven aan dat in hun gemeente de WCW geen rol speelt. In veel gevallen zijn de gemeenten te klein en/of bevinden zij zich in het landelijk gebied. Deze gemeenten zijn dan aangewezen op individuele oplossingen.

Beleidsmedewerkers vragen om betaalbare en transparante tarieven voor kwetsbare bewoners: bescherming tegen hoge aansluitkosten en afsluiting bij betalingsproblemen, solidarisering van kosten, en actieve bewonersinspraak. Ontzorging en begeleiding worden meerdere keren benadrukt, omdat de complexiteit van de warmtetransitie voor deze groep een extra drempel vormt.

Het belangrijkste is dat met name deze bewoners zowel organisatorisch als financieel worden ontzorgd. [...] meerdere isolatiemaatregelen financieren [en indien] er geen sprake is van een warmtenet, de bewoners voorzien van een warmtepomp met een energiemanagementsysteem [...] Dit komt ook de gezondheid van de bewoners ten goede.

Pas wanneer een warmtenet praktisch uitvoerbaar blijkt (en dit komt in veel niet-grootstedelijke regio's weinig voor), dan biedt de WCW ruimte om inwoners te beschermen door publiek meerderheidsbelang en maatregelen om tarieven te normeren.

Ik vraag me af of de impact van de WCW groot is, omdat ik vooral zie dat warmtenetten vaak niet doorgaan. In grote steden → ja, WCW kan helpen. In landelijk gebied of kleinere steden en dorpen → individuele bronnen, dus geen impact van WCW, ook niet op energiearmoede.

Ik vraag mij af of deze wet voldoende ondersteuning biedt voor energiearme huishoudens [...] belangrijk dat er in de uitwerking expliciet aandacht wordt besteed aan betaalbaarheid en bescherming.

3. Reflectie op de resultaten

- Vergelijking met eerdere edities en variatie tussen gemeenten
- Hoe zouden gemeenten de aanpak van energiearmoede versterken?
- Biedt de WCW gemeenten handvatten om de weerbaarheid van huishoudens te vergroten?

Reflectie (1)

Beperkte veranderingen

- Hoewel er enige variatie zit tussen de antwoorden in de zeven edities sinds november 2022, valt het bij de analyses van de data vooral op dat de **verschillen beperkt** zijn wanneer we de gemeenten indelen naar locatie, omvang, en of er veel energiearmoede is. Het valt ook op dat de verschillen tussen de edities (i.e. de tijdreeksen) beperkt zijn: er is wel verandering, maar niet alleen positief en niet zo snel. Het valt ook op dat er maar weinig vragen zijn waar iedereen het eenduidig mee eens of oneens is.

Positieve invloed en kritische noten

- Ondanks beperkte variatie zien we dat beleid een **positieve invloed** heeft. In de editie van mei 2024 bleek dat er vrij veel vooruitgang is geboekt, met brede steun voor voortzetting van het gemeentelijk energiearmoedebeleid; de editie van november 2024 liet zien dat de samenwerking tussen gemeenten en woningcorporaties redelijk goed verloopt, en

dat betere taakverdeling de aanpak verder zou kunnen versnellen; en in mei 2025 stond de toekomst van energiehulp centraal: de meeste respondenten zien een rol voor energiehulp als transitiebegeleider en willen de lokale ecosystemen die zich rondom de uitvoering hebben gevormd behouden en uitbreiden.

Er zijn ook **kritische noten** die in vrijwel elke editie naar voren komen: er is een brede behoefte aan meer middelen voor energiearmoede, met een structureel en voorspelbaar karakter, en de vrijheid om middelen lokaal passend te besteden (grootschalige woningverbetering en/of kleine maatregelen en coaching). Er is behoefte aan een nationale visie op energiearmoedebeleid, of tenminste het verankeren van energiearmoede als thema in de visie voor de energietransitie (dat zou ook houvast kunnen bieden).

Reflectie (2)

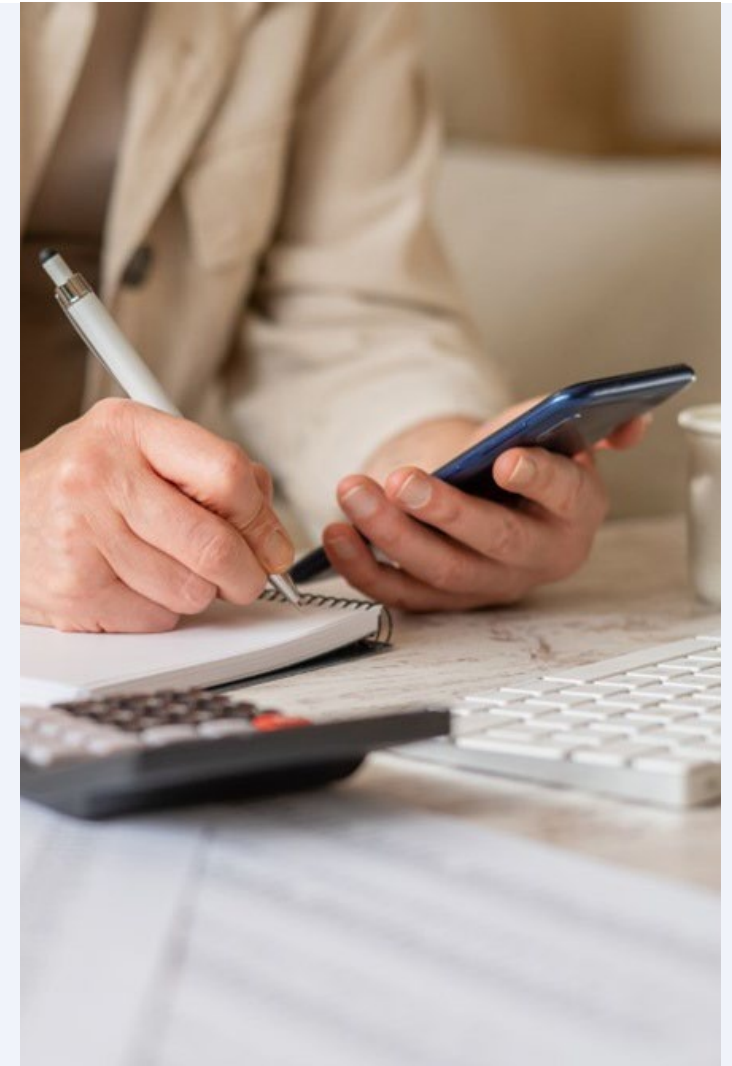
- De **aanhoudende onduidelijkheid** in rollen en verantwoordelijkheden (pagina 6) is niet het gevolg van onwetendheid, maar komt doordat beleidsmakers herhaaldelijk tegen dezelfde uitdagingen aanlopen zonder dat er vanuit de landelijke politiek duidelijk wordt gemaakt wie hierbij aan zet is. Een heldere **nationale visie** kan dergelijke onduidelijkheid wegnemen.
- Een dergelijk **lange termijn narratief** wordt vaak genoemd als voorwaarde voor effectief lokaal energiearmoedebeleid, en (in combinatie met voorspelbare middelen) nodig voor het in stand houden van de ontstane lokale ecosystemen.
- De vrijheid om lokaal passend beleid vorm te geven zou moeten worden aangevuld met een **vorm van regie en coördinatie** vanuit het Rijk en de provincie om te zorgen dat niet iedereen 'het wiel opnieuw moet uitvinden'; maar welke vorm deze regie zou

kunnen krijgen komt niet duidelijk naar voren uit de enquêtes.

- Ondanks de positieve effecten van nationaal en lokaal energiearmoedebeleid, zien we ook dat gemeenten steeds minder goed in staat zijn de doelgroep te identificeren en bereiken. Dit kan verschillende oorzaken hebben (zie pagina 20). Intensievere samenwerking met lokale stakeholders uit het sociaal domein en de woningcorporaties kan hier hopelijk deels verbetering in brengen.

Besteding van SPUK middelen

- Een opvallende bevinding is dat **een vrij grote groep moeite heeft** met het besteden of alloceren van de beschikbare middelen (minder dan 60% besteed, N=85, tegenover minstens 60% besteed, N=112). Het gaat hierbij vaak, maar niet uitsluitend, om kleine gemeenten.

Reflectie (3)

- Deze groep 'achterblijvende gemeenten' heeft een aanzienlijk negatiever beeld van de voortgang binnen de eigen organisatie, minder vertrouwen in de continuïteit van kennis en capaciteit, en minder vertrouwen dat energiearme op de middellange termijn voldoende prioriteit krijgt.
- Voor deze groep is samenwerking en bundeling van krachten en middelen het overwegen waard. Kennisuitwisseling is voor hen onvoldoende; zij zijn meer gebaat bij pragmatische samenwerking en een partij die de coördinatie op zich neemt of daarin ondersteunt en de gemeente in hoge mate 'ontzorgt'.

Aanvullende SPUK middelen

- Over de behoefte aan meer middelen zijn de respondenten helder: er is brede vraag naar meer SPUK-middelen, bij voorkeur voorspelbaar en met realistische verwachtingen over de bestedingstermijn.

- Gemeenten met goede voortgang willen vooral hun bestaande aanpak uitbreiden en opschalen, met vertrouwen dat dit snel en efficiënt kan nu de aanlooperperiode voorbij is. De groep die tot dusver moeite heeft met besteding, geeft ook aan behoefte te hebben aan meer middelen, maar legt de nadruk op instrumenten die voor beleidsmedewerkers minder arbeidsintensief zijn.

De WCW: kansen én zorgen

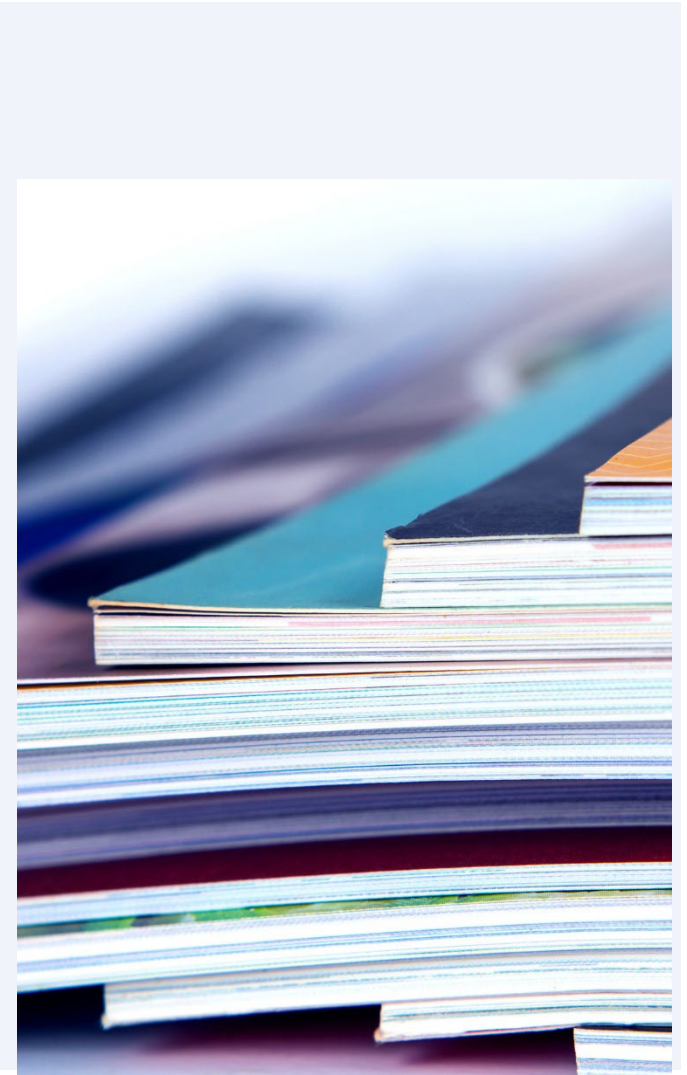
- De wet, die naar verwachting in 2027 ingaat, moet bijdragen aan betaalbare en betrouwbare warmte. Maar de WCW biedt nog onvoldoende houvast voor energiearme huishoudens. Bij de nadere invulling van het beleid moet vooral duidelijkheid komen. Dit komt door onduidelijkheid over betaalbaarheid van tarieven, het risico op hoge vaste kosten, bij warmtenetten en de beperkte directe bescherming voor kwetsbare huishoudens. Daarbij merkt een groot aantal respondenten terecht op dat de WCW alleen relevant is voor huishoudens die op een warmtenet zijn/worden aangesloten.

Recente publicaties en lopend onderzoek

Door uitgebreid onderzoek krijgen we steeds meer inzicht in de aard en omvang van energiearmoede in Nederland. In het afgelopen jaar zijn de volgende rapporten uitgebracht:

- Februari 2025: Toekomstmogelijkheden van energiehulporganisaties en medewerkers [\[link\]](#) en [\[link\]](#)
- Februari 2025: Beleidsverkenning energiearmoede en de energietransitie [\[link\]](#)
- Maart 2025: Energiearmoedescenario's bij stijgende energieprijzen 2025 [\[link\]](#)
- Juni 2025: Kwalitatieve Monitor Energiearmoede [\[link\]](#)
- Juni 2025: Een kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de effecten van energiehulp op huishoudens [\[link\]](#)
- Juli 2025: Energiearmoede in Nederland 2019-2024 [\[link\]](#)
- Oktober 2025: Overzichtspublicatie energiehulpen [\[link\]](#)
- November 2025: Effecten van woningrenovaties op energiearmoede [\[link\]](#)
- November 2025: Kinderen in energiearmoede [\[link\]](#)
- November 2025: Verkenning energiebesparing door energiefixers [\[link\]](#)
- December 2025: Drie jaar energiearmoedebeleid – wat hebben gemeenten geleerd? [\[link\]](#)
- Januari 2026: De invloed van overheidsbeleid op energiearmoede [\[link\]](#)
- Mei 2026: Kosten van de energietransitie – synthese van kennis en kennislacunes [\[link\]](#)

Colofon

Publicatie: TNO-2026-16643

Datum: Mei 2026

Project: Nationaal Energiearmoede Observatorium (060.66593)

Dit onderzoek maakt deel uit van het Nationaal Energiearmoede Observatorium (NEO). Het NEO is opgezet door de ministeries van KGG, VRO en SZW en gestart in januari 2026. De uitvoering van het NEO ligt bij TNO en RVO, en het doel is het ontwikkelen en ontsluiten van kennis via monitoring, onderzoek, en kennisnetwerkbeheer.

Auteurs: Xander van Tilburg, Thomas Schuurman-Hess, Koen Straver, en Batoul Mesdaghi; **Reviewers:** Caroline van Ooij en Jaara Bijvoet

Contact: xander.vantilburg@tno.nl

Afbeeldingen:

- Voorblad: StockFour	- Pagina 27: Nanci Santos
- Pagina 18: Jaap2	- Pagina 29: pinkomelet
- Pagina 25: Marina113	- Pagina 30: Gert-Jan van Vliet
- Pagina 26: Zigmunds Dizgalvis	- Achterblad: StockFour

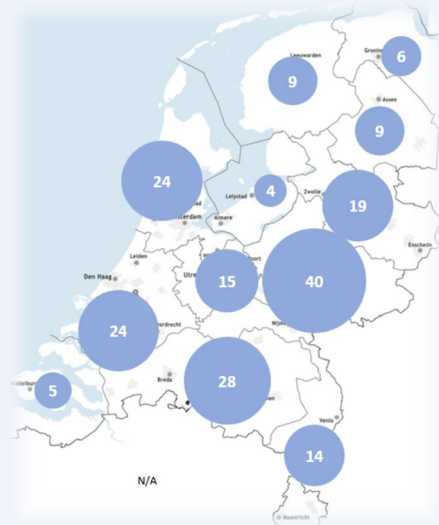

Onderzoeksmethode

- In april 2026 heeft TNO beleidsmedewerkers uit alle Nederlandse gemeenten gevraagd om een enquête in te vullen over energiearmoede. Hiervoor heeft TNO haar contactenlijst uit de eerste zes edities van de enquête (november 2022 t/m mei 2025) gebruikt, en aangevuld met contacten uit eerdere samenwerkingen met gemeenten en provincies op dit thema.
- In maart 2026 heeft TNO gemeenten waarvan zij geen contactgegevens had binnen dit onderzoek aangeschreven met het verzoek om TNO in contact te brengen met de juiste beleidsmedewerkers. Zo zijn circa 450 mensen benaderd. In april heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) dit onderzoek onder de aandacht gebracht bij haar leden. 197 beleidsmedewerkers uit 196 gemeenten hebben de enquête ingevuld.
- De online enquête bestond uit vijf blokken met meerkeuzevragen en een tweetal open vragen, allemaal over de aanpak van energiearmoede. Beleidsmedewerkers zijn gevraagd om te antwoorden naar hun persoonlijke mening en oordeel, vanuit hun professionele expertise. De resultaten geven dus niet de officiële standpunten van de gemeenten weer, maar geven een goed beeld van wat er speelt en waar beleidsmedewerkers zich (geen) zorgen over maken. De resultaten zijn geanonimiseerd en niet te herleiden naar individuele beleidsmedewerkers.
- Om tot de resultaten van de meerkeuzevragen te komen zijn de antwoorden van alle respondenten geteld. Alle antwoorden zijn even zwaar meegeteld, ongeacht de grootte van de gemeente, of het aantal respondenten (in 9 gemeenten hebben twee respondenten de vragenlijst ingevuld, en in één geval hebben vier deelnemers uit dezelfde gemeente de vragenlijst ingevuld).
- In een klein aantal gevallen werken gemeenten samen op energiearmoede en hebben respondenten de vragenlijst ingevuld namens alle twee of drie gemeenten waar zij voor werken. De betreffende gemeenten hebben wij daarom als deelnemende gemeente aangemerkt. Dit verklaart waarom het aantal respondenten en het aantal gemeenten zo dicht bij elkaar ligt, terwijl er ook 10 gemeenten zijn met meer dan één respondent.
- Antwoorden op de open vragen beslaan circa 40 pagina's (500 woorden per pagina) en zijn hier samengevat weergegeven.

Onderzoeksdata

- 197 respondenten uit 197 gemeenten en de volgende dossiers:
 - Energie- en duurzaamheid (82), sociaal domein (27), volkshuisvesting (1), meerdere thema's (79), of geen van deze thema's (8).
 - 30 respondenten uit de 21 grotere gemeenten (G44).
 - 33 respondenten uit de 29 kleinste gemeenten (K80).
 - 25 respondenten uit gemeenten met veel energiearmoede (>6%)
 - 31 respondenten uit gemeenten met weinig energiearmoede (<3%)

Steekproeven uit opvolgende jaren zijn representatief, maar niet zonder meer als continue tijdreeksen te beschouwen: 16 gemeenten hebben voor de eerste keer meegedaan, 180 gemeenten waren in tenminste één eerdere editie ook vertegenwoordigd. Ongeveer de helft van de gemeenten (105 van 196) die aan deze zevende editie heeft meegedaan, heeft niet aan de vorige (zesde) editie deelgenomen.

Gemeenten	1	2	3	4	5	6	7
Editie	nov-22	mei-23	nov-23	mei-24	Nov-24	Mei-25	Mei-26
Respondenten							
Aantal respondenten	201	133	165	210	186	156	197
Aantal gemeenten	149	105	135	174	168	137	196
	44%	31%	39%	51%	49%	40%	57%
Naar grootte							
Groot (G44)	28	19	35	32	30	26	30
Midden	138	77	89	122	127	96	133
Kleinste (K80)	35	37	41	56	29	34	33
Naar aandachtsgebied							
Energie	97	59	71	89	80	74	82
Sociaal	40	29	21	34	21	25	27
Huisvesting	4	1	2	1	3	0	1
Meerdere/geen	79	44	71	86	82	57	87

Selectie steunmaatregelen gerelateerd aan energiearmoede - Rijksoverheid

2021

- SPUK: € 150 miljoen voor gemeenten om energiearme huishoudens te helpen.

2022

- Verlaging energiebelasting op elektriciteit voor huishoudens en bedrijven.
- Teruggave energiebelasting verhoogd van € 560 naar € 785.
- SPUK: additionele €150 miljoen voor gemeenten om energiearme huishoudens te ondersteunen.
- Verhoging energietoeslag voor uitkeringsgerechtigden en mensen die 120% van het sociaal minimum verdienen, van €200 naar €800 en vervolgens naar €1300. Deze verhoogde toeslag wordt in 2023 opnieuw uitgekeerd. Gemeenten kunnen al in 2022 €500 van de energietoeslag voor 2023 uitkeren.
- Energiebelasting verlaagd van 21% naar 9% (aardgas, elektriciteit en stadsverwarming).
- Verhoging minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen met 10%.
- Prijsplafond: huishoudens met een gemiddeld verbruik betalen de gemiddelde energieprijzen van januari 2022 (40 cent/KWh en € 1.45 m³ gas). Het plafond gaat in vanaf januari 2023. De kosten gelden bij een verbruik van 2900 kWh en 1200 m³ gas.
- Tegemoetkoming van € 190 voor alle huishoudens met een stroomaansluiting in november en december 2022.
- Huishoudens met een verzamelinkomen tot € 45.014 per jaar hoeven vanaf 1 november geen rente te betalen op een lening bij het Nationaal Warmtefonds om hun koophuis te verduurzamen.

2023

- SPUK: additionele € 200 miljoen voor het tegengaan van energiearmoede door de inzet van o.a. fix-brigades.
- SPUK: € 306 miljoen voor de lokale aanpak isolatie van ruim 200.000 woningen.
- Rijksbijdrage aan het private initiatief 'Tijdelijk Noodfonds Energie'.
- Sinds 25 april 2023 kunnen huishoudens met blokverwarming compensatie voor hun energierekening aanvragen. De hoogte van de compensatie hangt ervan af of mensen een gedeelde aansluiting hebben voor alleen warmte of elektriciteit, of voor beide.
- Dit betreft een reservering voor een bijdrage van het Rijk aan het Tijdelijk Noodfonds Energie in 2024. Het Noodfonds streeft ernaar om per januari 2024 weer te starten.
- DUO keert begin 2024 een eenmalige tegemoetkoming uit aan studenten voor de energiekosten.
- Om de koopkracht te bevorderen en de armoede te bestrijden zijn middelen gereserveerd voor een energietoelage in 2024.
- SPUK Kansrijke Wijk: ter ondersteuning van de 20 gebieden uit het NPLV, die kampen met gestapelde problemen op het gebied van wonen, onderwijs, armoede, veiligheid en gezondheid. Deze uitkering kan onder meer gebruikt worden voor het opleiden van werkzoekenden tot energiefixers.

Selectie steunmaatregelen gerelateerd aan energiearmoede - Rijksoverheid

2024

- Het Tijdelijk Noodfonds Energie heeft opengestaan van 22 januari, tot 20 maart 2024.
- Op Prinsjesdag heeft het kabinet laten weten dat er ook in 2025 en 2026 geld is gereserveerd voor een fonds om huishoudens te ondersteunen bij het betalen van de energierekening

2025:

- Het Tijdelijk Noodfonds Energie heeft opengestaan van 21 tot 28 april 2025. Er was 56 miljoen gereserveerd voor 100.000 huishoudens.
- Op 30 juni zal het Nationale plan voor de besteding van het *Social Climate Fund* gepresenteerd worden. Dit fonds bestaat uit 720 miljoen euro voor de periode 2026-2032 en zal voornamelijk terecht komen bij de energiearmoede doelgroep/het micro MKB.

2026 (stand mei):

- Hulp bij het betalen van de energierekening voor mensen met een laag inkomen. Het kabinet werkt aan een noodfonds waar mensen met een laag inkomen en een hoge energierekening steun kunnen aanvragen. Het kabinet reserveert hiervoor € 195 miljoen, waarmee significant meer huishoudens kunnen worden bereikt dan in voorgaande jaren.

- Extra hulp bij verduurzaming voor huishoudens met energiearmoede. Er komt tussen 2026 en 2028 ieder jaar € 5 miljoen vrij via het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor mensen in de slechtst geïsoleerde huizen. Met dit geld kunnen circa 16.500 huishoudens hulp krijgen om hun koopwoning te verduurzamen. Bijvoorbeeld hulp bij subsidies aanvragen.
- Meer woningeigenaren kunnen geld lenen, zonder rente, om te verduurzamen. Het Nationaal Warmtefonds krijgt meer geld. Via dit fonds kunnen alle woningeigenaren een lening afsluiten om hun huis te verduurzamen. Woningeigenaren met een inkomen tot € 60.000 betalen hier 0% rente voor.
- Hulp bij energiebesparende maatregelen in huis. Er komt extra geld voor mensen in slecht geïsoleerde huizen, zodat zij hulp kunnen krijgen van Energiefixers. Dit zijn professionals in de wijken die hen helpen bij kleine en grote energiebesparende maatregelen in huis.
- Subsidie voor Verenigingen van Eigenaren om te verduurzamen. Er komt meer geld voor de Subsidieregeling Verduurzaming Vereniging van Eigenaren (SVVE). Zij kunnen deze subsidie aanvragen om bijvoorbeeld woningen te isoleren of om een warmtepomp of zonneboiler te kopen.
- Om de verduurzaming van woningen te versnellen maakt het kabinet voor het Warmtefonds 180 miljoen euro vrij in 2026 en voor energiefixers 40 miljoen in 2026 en 40 miljoen in 2027.

Selectie recente kamerbrieven (1)

- 20250123: Motie lid Kröger openstellen Noodfonds Energie, en structurele financiering [\[link\]](#)
- 20250221: Kamerbrief openstelling SDE++ 2025 [\[link\]](#)
- 20250123: Motie lid Kröger opstellen wijkgerichte aanpak energiearmoede. [\[link\]](#)
- 20250204: Antwoord op vragen van de leden Kröger, Lahlah en Postma over private financiële middelen met betrekking tot een energiefonds, SZW; [\[link\]](#)
- 20250307: Kamerbrief over verduurzaming gebouwde omgeving [\[link\]](#)
- 20250310: Onderzoek naar mogelijke beleidsmaatregelen voor het tegengaan van energiearmoede, KGG: [\[link\]](#)
- 20250311: Kamerbrief over subsidieregeling voor de stimulering van verduurzaming van maatschappelijk vastgoed [\[link\]](#)
- 20252801: Brief internetconsultatie SCF: [\[link\]](#)
- 20252204: Brief aan de tweede kamer: Preventie van stille Armoede en sociale uitsluiting; SZW [\[link\]](#)
- 20250417: Kamerbrief actualisatie randvoorwaarden collectieve warmte [\[link\]](#)
- 20250425: Brief aan de Tweede Kamer: Pakket voor Groene Groei: voor een weerbaar energiesysteem en een toekomstbestendige industrie, KGG [\[link\]](#)
- 20250425: Toelichting besluitvorming klimaat en energiematregelen [\[link\]](#)
- 20250425: Kamerbrief afronding actieplan hybride warmtepompen [\[link\]](#)
- 20250519: Toelichting SCF: Extra warmtefonds middelen [\[link\]](#)
- 20250603: Brief regering informatie over de Wet collectieve warmte [\[link\]](#)
- 20250618: Decentrale ontwikkeling van het energiesysteem [\[link\]](#)
- 20250625: Kamerbrief over stand van zaken energiebesparing [\[link\]](#)
- 20250630: Kamerbrief naar aanleiding van plenaire behandeling Wet collectieve warmte [\[link\]](#)
- 20250630: Kamerbrief aanpak netcongestie en maatregelen kleinverbruikers [\[link\]](#)
- 20250704: Kamerbrief over de ontwikkeling van geothermie [\[link\]](#)
- 20250704: Appreciatie Guidehousestudie en voortgang van de bijmengverplichting groen gas [\[link\]](#)
- 20250707: Kamerbrief bij aanbidding ontwerp-Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie [\[link\]](#)
- 20250714: Kamerbrief over implementatie EPBD [\[link\]](#)
- 20250821: Kamerbrief over 3e monitor Energiearmoede in Nederland [\[link\]](#)
- 20250916: Uitvoering Pakket voor Groene Groei [\[link\]](#)
- 20250916: Klimaat- en Energieverkenning 2025 [\[link\]](#)

Selectie recente Kamerbrieven (2)

- 20250929: Kamerbrief over de rol van energiegemeenschappen in het energiesysteem [\[link\]](#)
- 20251010: Actualisatie collectieve warmte naar aanleiding van Prinsjesdag [\[link\]](#)
- 20251006: Kamerbrief stand van zaken aanpak netcongestie [\[link\]](#)
- 20251016: Kamerbrief over stand van zaken maatregelen netcongestie Flevopolder, Gelderland en Utrecht (FGU) [\[link\]](#)
- 20251104: Antwoorden op Kamervragen over ontwerp-besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie [\[link\]](#)
- 20251107: Kamerbrief over publiek energiefonds en verstrekken inkomenssteun bij hoge energierekening [\[link\]](#)
- 20251113: Kamerbrief over stand van zaken VvE-Versnellingsagenda verduurzaming [\[link\]](#)
- 20251121: Wet Collectieve Warmte - Nota naar aanleiding van het tweede Verslag [\[link\]](#)
- 20251121: Kamerbrief over resultaten traject Toekomst van de SDE++ [\[link\]](#)
- 20251121: Aanbiedingsbrief bij antwoorden over Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars [\[link\]](#)
- 20251218: Antwoorden op Kamervragen over effectievere ondersteuning bij hoge energiekosten [\[link\]](#)
- 20251218: Resultaten onderzoek energiearmoede ter opvolging motie-Postma [\[link\]](#)
- 20251219: Kamerbrief over armoedecijfers CBS en Tijdelijk Noodfonds Energie [\[link\]](#)
- 20260109: Kamerbrief over verduurzaming gebouwde omgeving, voortgang diverse maatregelen, moties en toezeggingen [\[link\]](#)
- 20260123: Kamerbrief over verkenner warmtebedrijven [\[link\]](#)
- 20260210: Kamerbrief Collectieve Warmte februari 2026 [\[link\]](#)
- 20260213: Kamerbrief over openstelling SDE++ 2026 [\[link\]](#)
- 20260312: Aanpak voorkomen volledige aansluitstop FGU-regio [\[link\]](#)
- 20260317: Stand van zaken implementatie EPBD IV [\[link\]](#)
- 20260324: Kamerbrief over amendement Stimuleringsregeling Aardgasvrije Woningen (SAH) [\[link\]](#)
- 20260413: Voortgang energiebesparing [\[link\]](#)
- 20260413: Versterking van decentrale ontwikkelingen in het energiesysteem [\[link\]](#)
- 20260420: Acties weerbaarheid energieschok [\[link\]](#)

Xander van Tilburg
Thomas Schuurman-Hess
Koen Straver
Batoul Mesdaghi

Mei 2026

TNO-2026-16643

